

คู่มือการปฏิบัติงาน

สำหรับงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว

ฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา

คำนำ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษามุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคน ให้มีความรู้ความสามารถทักษะวิชาชีพและมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่ตลาดแรงงานต้องการ ในกระบวนการนี้ งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว ถือเป็นกลไกสำคัญในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างมีความสุข ป้องกันปัญหาระหว่างเรียน เช่น การออกกลางคัน พฤติกรรมเสี่ยง และช่วยวางแผนอนาคตสู่การประกอบอาชีพหรือศึกษาต่ออย่างมีทิศทาง

คู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานในการปฏิบัติงานสำหรับครูที่ปรึกษาครูแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา เป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ต่อไป

งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว

วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
1.บทนำและวัตถุประสงค์.....	1
2.บทบาทหน้าที่ของงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว.....	2
3.การปฏิบัติงานครูที่ปรึกษา (ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา 5 ขั้นตอน).....	2
4.แนวทางการปฏิบัติงานแนะแนว (การแนะแนว 3 ด้าน)	4
5.ปฏิทินการปฏิบัติงานรายภาคเรียน	5
6.ภาคผนวก ตัวอย่างแบบฟอร์มที่จำเป็น.....	6

1. บทนำและวัตถุประสงค์

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ มีเป้าหมายสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาจึงต้องเผชิญกับสถานะแรงกดดันทั้งในด้านการเรียน การปรับตัวเข้าสู่สังคมเพื่อนใหม่ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ตลอดจนการวางแผนอนาคตเพื่อเข้าสู่โลกอาชีพ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว "งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว" จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นกลไกเชิงรุกที่จะช่วยส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนผ่านกระบวนการที่จำเพาะ เจาะจง และต่อเนื่อง หากกระบวนการที่ปรึกษาขาดความเข้มแข็ง ขาดข้อมูลที่เป็นระบบ หรือขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาเล็กน้อยของผู้เรียน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน หรือการปรับตัว อาจลุกลามจนกลายเป็นการออกกลางคัน (Drop-out) พฤติกรรมเสี่ยง หรือปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวผู้เรียน ครอบครัว และคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา

ดังนั้น การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้ จึงเป็นเครื่องมือเชิงระบบที่ช่วยหลอมรวมทิศทางการจัดการและเกณฑ์มาตรฐานในการทำงานร่วมกันระหว่างครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเติบโตได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่ปรึกษามีระบบและขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ชัดเจน
2. เพื่อลดอัตราการออกกลางคัน (Drop-out) ของผู้เรียน
3. เพื่อส่งเสริมความสามารถ ทักษะชีวิต และการวางแผนอาชีพของผู้เรียน

2.บทบาทหน้าที่ของงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว

2.1 บทบาทครูที่ปรึกษา

- 2.1.1 ทำหน้าที่เป็นเสมือน "พ่อแม่คนที่สอง" ในสถานศึกษา
- 2.1.2 ดูแลความประพฤติ การเรียน และความเรียบร้อยทั่วไปของนักเรียน นักศึกษาในกลุ่มที่รับผิดชอบ
- 2.1.3 จัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และแจ้งข้อมูลข่าวสาร
- 2.1.4 ประสานงานระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

2.2 บทบาทครูแนะแนว

- 2.2.1 ให้คำปรึกษาเชิงลึกด้านจิตวิทยา การปรับตัว และปัญหาส่วนตัว
- 2.2.2 จัดหาและให้บริการข้อมูลด้านทุนการศึกษา โอกาสในการศึกษาต่อ และตำแหน่งงานว่าง
- 2.2.3 สนับสนุนเครื่องมือ เอกสาร และระบบข้อมูลให้แก่ครูที่ปรึกษา
- 2.2.4 รับเคสส่งต่อ (Referral) ที่มีความยากหรือซับซ้อนจากครูที่ปรึกษา

3. การปฏิบัติงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว (5 ขั้นตอน)

■ ขั้นตอนที่ 1 การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สัปดาห์ที่ 1 - 4 ของภาคเรียน)

ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียบสะสม (รบ.1) ให้นักเรียนกรอกข้อมูล และทำการเยี่ยมบ้าน (Home Visit) 100% เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่แท้จริง

■ ขั้นตอนที่ 2 การคัดกรองผู้เรียน (สัปดาห์ที่ 5 - 6 ของภาคเรียน)

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม

- กลุ่มปกติ ส่งเสริมตามปกติ
- กลุ่มเสี่ยง มีแนวโน้มปัญหา (เกรด < 2.00, ขาดเรียนบ่อย)
- กลุ่มมีปัญหา เผชิญปัญหาวิกฤต (ค่างค่าเทอม, พฤติกรรมเสี่ยง)
- กลุ่มพิเศษ มีความสามารถพิเศษ หรือพิการเรียนร่วม

■ ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน (ตลอดปีการศึกษา)

จัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างทักษะชีวิต (Life Skills) อบรมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาความสัมพันธ์

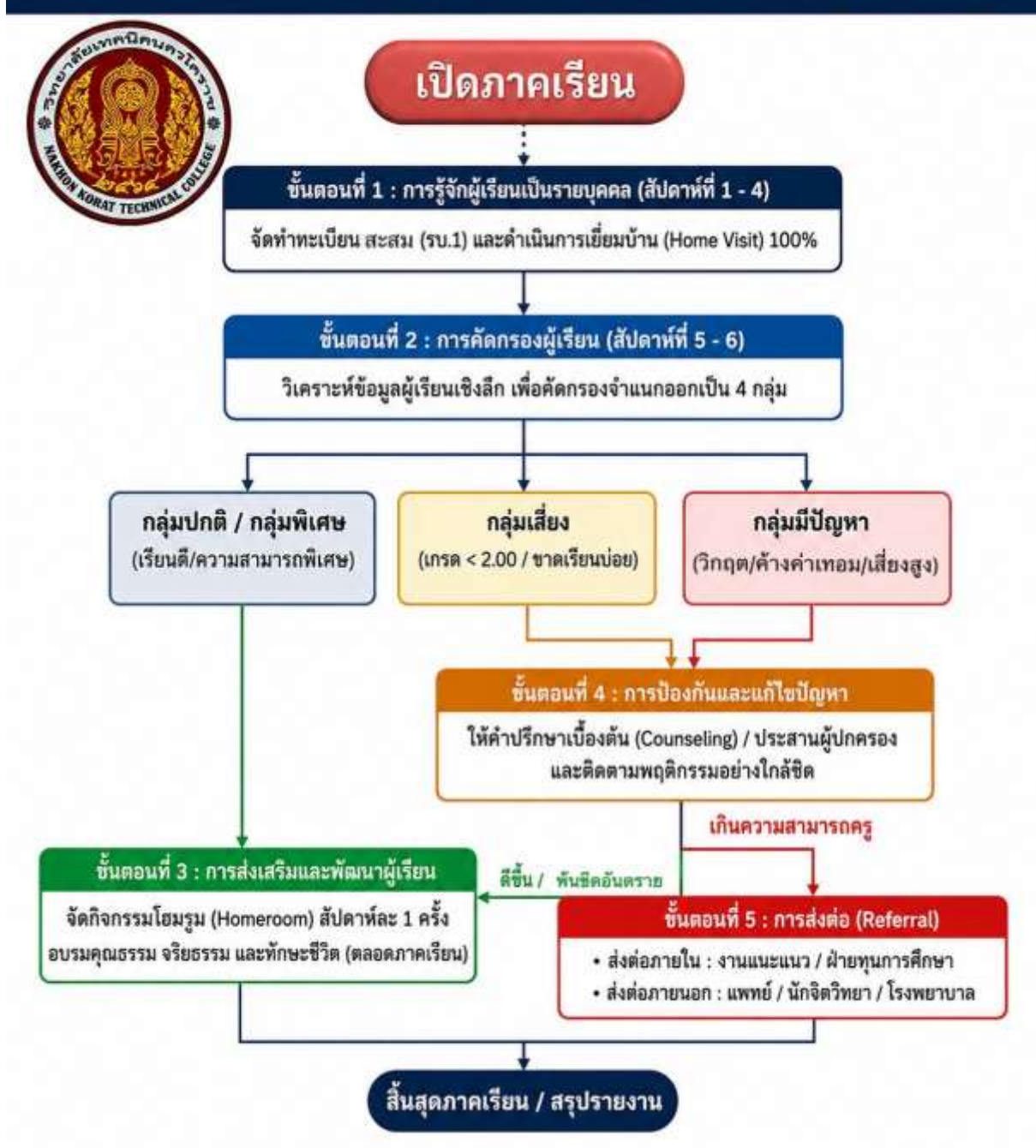
■ ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญห (เมื่อพบเหตุเสี่ยง)

ทำคำปรึกษาเบื้องต้น (Counseling) พูดคุยหาทางออกร่วมกับผู้เรียน ติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด และประสานงานผู้ปกครอง

■ ขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อ (Referral) (เมื่อเกินความสามารถ)

- ส่งต่อภายใน ส่งต่อให้งานแนะแนว/ครูแนะแนว ด้านจิตวิทยา ทุนการศึกษา
- ส่งต่อภายนอก ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ แพทย์ นักจิตวิทยา โรงพยาบาล (กรณีรุนแรง)

FLOWCHART ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา (5 ขั้นตอน)

4. แนวทางการปฏิบัติงานแนะแนว (การแนะแนว 3 ด้าน)

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) ช่วยให้ผู้เรียนวางแผนการเรียน การเลือกสาขาวิชา การเรียนระบบทวิภาคี (DVT) และการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน อัตราค่าจ้าง การเตรียมตัว ฝึกงานในสถานประกอบการ การเขียนเรซูเม่ (Resume) และเทคนิคการสัมภาษณ์งาน
3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ปรับตัว เข้ากับเพื่อนและสังคมอาชีวศึกษา ควบคุมอารมณ์ และมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต

ภารกิจหลัก "การแนะแนว 3 ด้าน" เพื่อความสำเร็จของผู้เรียน

งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว • สถานศึกษาอาชีวศึกษา

1. การแนะแนวการศึกษา

Educational Guidance

- วางแผนการเรียนอย่างมีระบบ
แนะนำทางเลือกและการจัดตารางเรียน
- การเลือกสาขาวิชา
ให้คำปรึกษาและข้อมูลสาขาที่เหมาะสม
- การวัดแนวและอาชีพที่ (DVT)
ประสานงานให้ฝึกเขียนเข้ารับการประเมิน
- เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
แนะแนวทางสู่ปริญญาหรือสายอาชีพ

2. การแนะแนวอาชีพ

Vocational Guidance

- ส่องตลาดแรงงาน & โอกาสวัน
อัปเดตเทรนด์อาชีพและรายได้ที่คุ้มค่า
- การเตรียมตัวฝึกงาน
คัดเลือกและเตรียมตัวเพื่อความพร้อมก่อนการฝึก
- การเขียนเรซูเม่ (Resume)
เทคนิคสร้างโปรไฟล์ที่โดดเด่นและน่าสนใจ
- เทคนิคการสัมภาษณ์งาน
สร้างความมั่นใจ และเตรียมตอบข้อสัมภาษณ์

3. แนะแนวส่วนตัวและสังคม

Personal & Social Guidance

- ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง
ค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น และเป้าหมายชีวิต
- การปรับตัวเข้ากับสังคม
การอยู่ร่วมกันที่ดีและสร้างมนุษยสัมพันธ์
- การควบคุมอารมณ์
รับมือความเครียด อารมณ์เชิงลบอย่างสร้างสรรค์
- ทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต
สร้างภูมิคุ้มกันทางใจ ทดسينใจอย่างชาญฉลาด

“เป้าหมายสูงสุด : มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาพัฒนาการรอบด้าน เรียนอย่างมีความสุข สำเร็จการศึกษาด้วยคุณภาพ และพร้อมเติบโตในสังคมไทยอย่างยั่งยืน”

5. ปฏิทินการปฏิบัติงาน (รายภาคเรียน)

ช่วงเวลา	กิจกรรมของครูที่ปรึกษา	กิจกรรมของงานแนะแนว
ก่อนเปิดภาคเรียน	- รับบัญชีรายชื่อนักเรียน นักศึกษา - จัดตั้งกลุ่มไลน์/ช่องทางติดต่อผู้ปกครอง	- จัดปฐมนิเทศนักเรียน นักศึกษาใหม่ - เตรียมแบบฟอร์มและระเบียบสะสม
เดือนที่ 1 (เปิดเทอม)	- จัดกิจกรรมโฮมรูมสัปดาห์แรก - ให้นักเรียนกรอกข้อมูล รบ.1	- จัดนิทรรศการแนะนำบริการแนะแนว - รวบรวมข้อมูลทุนการศึกษาประจำปี
เดือนที่ 2	- ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้าน 100% - ทำการคัดกรองผู้เรียน 4 กลุ่ม	- ประสานงานทุนการศึกษา (กยศ. / ทุนยากจน) - รับเคสส่งต่อรองแนะแนวจากครูที่ปรึกษา
เดือนที่ 3 (กลางภาค)	- ติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน/ผลการเรียน/วินัย - ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	- จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ / เชิญสถานประกอบการ - ให้คำปรึกษาเชิงลึกเป็นรายบุคคล
เดือนที่ 4 (ปลายภาค)	- ตรวจสอบเวลาเรียนเพื่อสิทธิ์ในการสอบ - สรุปรายงานการดำเนินงานส่งงานแนะแนว	- ประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือภาพรวม - จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ (ผู้สำเร็จการศึกษา)

ฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคโคราช